

**Ecclesiasticae Historiae, Et Dicta, Inprimis Memorabilia,
Christi, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Doctorum,
& hostium veteris Ecclesie: singulari iudicio, & pio studio,
ex Eusebio Cæsariensi ...**

Eusebius <Caesariensis>

Haer. Chr. Egen., 1571

VD16 E 4284

Nobilitate, Sapientia, Doctrina, Pietate, Omnibusque Heroicis virtutibus
ornatissimis, praestantissimis & clarissimis viris, Dn. Adolpho Hermanno,
Principatus Hassiae totius Mareschalcho haereditario, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69335](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69335)

NOBILITATE, SAPI-
ENTIA, DOCTRINA, PIE-
TATE, OMNIBVSQVE HEROICIS
virtutibus ornatissimis, præstantissimis & claris-
simis viris, Dn. Adolpho Hermanno, Principatus
Hassie totius Mareschalcho hereditario, eiusdem
que agnatis, Georgio, & Ioanni, Riedeseln in
Aisenbach, vna cum eorundem liberis atq;
affinibus, omnibus et singulis, Domi-
nis & Mæcenatibus suis obser-
uandissimis, Lucas Lossius

optat

RATIAM & pacem ab
æterno & vero Deo, patre
domini nostri Iesu Chri-
sti, & nostro per ipsum
Amen. Amplissimi, he-
roici & magnifici viri, Domini & Mæ-
cœnates præstantissimi & clarissimi.
Admirandum est opus Dei, superans
omnẽ sapientiã & vires humanas, col-
lectio, gubernatio & conseruatio Ec-
clesiæ & scholarũ Dei in humano ge-
nere. Nam statim à prima promissio-
ne edita ab ipso filio Dei λόγῳ æterni

A 2

patris, Domino & seruatore nostro Iesu Christo, ad primos parentes in paradiso, Semen mulieris conteret caput serpentis, & tu insidiaberis calcaneo eius. Draco magnus, & serpens antiquus, qui vocatur Diabolus, & Sathan, multis modis coepit non solum insidiari calcaneo filij Dei, hoc est, Ecclesiae eius, sed etiam prorsus conterere, & funditus eam delere, & tollere ex humano genere, conatus est, ne haberet filius Dei, à quib. rectè agnosceretur, inuocaretur, & celebraretur, in hac vita, & in omni aeternitate. Etsi autem malitiosus & callidus spiritus varijs modis, magnaq; astutia insidiatur humano generi, & praecipuè veræ Ecclesiae, eiusq; membris, tamen filius Dei duos modos nominat, Ioann. 8. vocans Diabolum homicidam & mendacem. Vos (ad Iudaos inquit) ex patre Diabolo estis, & desiderijs patris vestri vultis obsequi. Ille homicida erat ab initio, & in veritate

tate

tate non stetit : quia non est veritas in eo. Cùm loquitur mendacium, ex proprijs loquitur: hoc est, non habet ex creatione Dei, qua natura seu substantia Diaboli bona est, iuxta illud Genes. 1. Et vidit Deus quæ fecit, & erant valde bona: sed ex propria malitia, & voluntate, qua se liberè auertit à Deo, odio ipsius filij, quem indignabatur sibi præferri gloria & maiestate, qui, vt ad Hebræ. 7. dicitur, splendor est gloriæ, & expressa imago substantiæ patris. Rem omnium primum aggressus est homicidio. Nam Cain primogenitum primorum parentum filium accendit odio contra fratrem Abelem iustum, hoc est, rectè agnoscentem, inuocantem, & colentem promissum Mediatorem & Redemptorem, atque eò tãdem immanitatis illum perpulit, vt fratrem occideret, sperans nullum deinceps nasciturum in humano genere fratri tam præstanti pietate, & virtute similem, qui vel

ipse, vel ex eo natus, caput serpentis
cōtriturus esset. Atq; deinde in omni
posteritate primorum parentum an-
nis quater mille priuatim homici-
dijs, & bellis publicè motis hoc vnū
egit, vt prorsus tolleretur humanum ge-
nus, aut certè familiam, & gentem
propagatā ex sanctis patribus, Noah,
Sem, Abraham, Isaac, Iacob, David,
per tyrannos Pharaonem, & hostes
in terra Canaan, reges impios in po-
pulo Iudaico, per reges Syriæ & Aegy-
pti, per Antiochum, Romanos, Hero-
dem, ne promissum semen, & Siloh,
vt Iacob vocat, nasceretur, qui caput
ipsi, iuxta primam promissionem,
cōtereret & deuastaret regnum eius,
peccati & mortis. Deinde exhibito &
nato Christo, quot modis conatus
est tollere semen, hoc est, eius Eccle-
siam delere, vt per Herodem infanti-
cidam? Quod & deinde egit, post eius
mortem, & ascensionem in cœlum,
per omnes ferè Imperatores, Caligula
lam

lam, Neronem, Domitianum, Seuerum, Maximum, Decium, Diocletianum, Maxentium, Iulianum, & sequentes alios Imperatores omnes, vsq; ad Constantinum Magnum, qui primus inter Cæsares Romanos Christianam religionem complexus est, & defendit, anno Christi 341. Alter modus est, mendacium, quo continentur falsa dogmata, hæreses, falsi cultus, insidiæ, technæ, doli, Sophismata, Sycophantiæ, & omnes artes, & corruptelæ, quibus diabolus conatur corrumpere & deformare veram doctrinam Ecclesiæ, & odiosam ac suspectam reddere potentibus, & sapientibus mundi. Hæreticorum & falsorum doctorum, ingens est catalogus in vtraque Ecclesia, veteri ante Christum natum, & noua, post eius mortem, & ascensionem in coelum, quorum alij personam promissi seminis contumelia affecerunt, alij officium eius extenuarunt, alij rationem

applicationis beneficiorum eius, nō per fidem, sed per cultus & sacrificia propria & aliena, vt per Missas, excogitarunt impiam & falsam: Alij meritum nostræ salutis partim tribuerunt Christo, partim humanis virtutibus & meritis. Hos doctores omnes & nostra ætas vidit, & etiamnum multos habet. Vnum autē adhuc habet, præter dicta, Diabolus mendacij genus seu modum impediendi & delendi Ecclesiam, de quo præcipuè hîc lectorem admonere volui, videlicet interdici Christianis, & maximè eorum filijs, hoc est, iuuentuti, lectionem poëtarum & scriptorum gentilium: sicut pontificij ante hæc tempora interdixerunt Laicis lectionem bibliorum. Nam hac arte vsus est per Iulianum Apostatam, sicut testatur Eusebius Tripart. hist. lib. 7. cap. 17. ne Christiani legerent scripta Ethnica, quòd videbat ex illis eos sumere rationem confutandi ipsorum Ethnicorum im-
pia

PRAEFATIO.

pia & falsa dogmata, atque ita quasi
οἰκτιροῖς, vt ipse inquit, *πνευματικῶς* vulnera-
 rentur. Addit autor repulſos etiam
 eſſe tum Chriſtianos à militijs, ex qui-
 bus non ſolùm alebant ſe illo tempo-
 re multi inopes Chriſtiani, ſed etiam
 erat honorificum intereſſe militiæ.
 Gerebant autẽ tum bella contra ho-
 ſtes Imperij, Perſas, & alios, quæ bella
 iuſta erant & legitima. Verba Euſebij
 ſunt hæc: Tum igitur apertè Deo ex-
 oſus Imperator (Iulianus) contra pie-
 tatem ponebat leges, & primùm qui-
 dem interdixit Galilæorum filijs (ſic
 enim Saluatoris noſtri cultores no-
 minabat) poëtarum & Rhetorum, at-
 que philoſophorum legere discipli-
 nas, ne proprijs, inquit, pennis, ſecun-
 dum prouerbium, vulneremur. Ex
 noſtris enim armati conſcriptioni-
 bus contra nos bella ſuſcipiunt. Ita
 & hodie Turcicus Tyrannus Chri-
 ſtianiſ ſcholas & publicos congreſſus
 interdicit, ne cognoſci, & tradi artes

liberales, & doctrina cœlestis possit, ut Christianismus tandem barbarica, qualis Turcica est, fiat iustitia, *ἡ ἀδικία*. Hac igitur ratione cùm superioribus res non succederet, noua, & ut ille inquit, alia aggressus est via, inscitia scilicet, & ignorātia literarum. Sed nec hæc via satis malitioso spiritui successit. Quia ab illo tempore, quo Iulianus scholas, & congressus literarios prohibuit Christianis, magis magisq; cœpit in Ecclesia accendi, & illustrari doctrina artium omnium, quæ sunt organon omnis cognitionis, necessariæ & utilis in Ecclesia & imperijs: Et tunc omnium maxime accensa est immensa Dei bonitate lux cœlestis doctrinæ & artium. Et habent nunc Ecclesiæ & scholæ in regnis & ciuitatibus Germaniæ multos nutritios, defensores & custodes, qualis inter multos fuit, Illustrissimus, & sapientissimus princeps Dn. Philippus Landtgravius Hassiæ, heros

ros

ros verè magnanimus , & constans
semper propugnator libertatis Ger-
maniae, & Ecclesiae filij Dei nutritius,
& doctrinae incorruptae Euangelij a-
mator, & defensor: eiusq; nunc talis
est filius Illustrissimus D. Vuilhel-
mus, cuius sapientia excellens, elo-
quētia, eruditio, pietas & humanitas,
aliaeque multae heroicæ virtutes sunt
cognitæ & celebres in tota Germa-
nia, atq; etiam in inçlyta Lunæburga,
& D. Philippus cæteriç; fratres pari-
bus virtutum laudibus ornatissimi,
& excellentissimi, Domini nostri
clementissimi. Ego, vt Ecclesiarum
& scholarum doctores & discentes in
eis inuitarem ad lectionem historia-
rum, & Dictorum veterum, selegi
præcipuas historias, & dicta Christi,
Cæsarum, Episcoporum, Martyrum,
Confessorum, & doctorū veteris Ec-
clesiae ex Eusebio Cæsariensi, eaç; ver-
sibus Elegiacis, pro venæ nostræ ari-
dæ & senescentis tenuitate reddidi, vt

tarto

tanto melius ediscantur & mentibus inhæreant tenaciùs, propter numeros, quæ de multis vtilibus rebus omnes monent, confirmant in vera religione, cōsolantur in cruce, & persecutionibus, exemplis propositis virtutum, pietatis & constantiæ piorum in confessione cœlestis doctrinæ, & fidei. Deinde deterrent Tyrannos & hostes Dei exemplis pœnarum horribilium, Herodis, Neronis, Iuliani, Maxentij, & similium ἀλαστόρων humani generis, & pestium Ecclesiæ filij Dei, qui diuinitus horrendis supplicijs perierunt. Et in exemplis piorum, quos Deus defendit: & impiorum, quos perdidit, conspicitur præsentia Dei, & imago proposita est Ecclesiæ subiectæ cruci & persecutionibus in hac vita, sed quam tamen Deus mirabiliter conseruat & glorificat, atq; adest pijs doctoribus, & gubernatoribus, conseruat vera dogmata de filio Dei, eiusq; diuinitate & beneficijs, contra
Cerin-

Cerinthum, Ebionē, Samosatenum, Arium, Seruetum, Nestorium, & similes: tuetur & adest rectè sentientibus, vt Ioanni, Athanasio, Liberio, Alexandro, Ambrosio, & mirabiliter patefecit insidias, & technas, quas impij struunt pijs, omnibus ætatibus.

Vestris autem Excellentijs, viri amplissimi & clarissimi heroës, totique veteri illustri & generosæ vestræ familie, liberis & cognatis atq; affinibus, libellum dedico & trado, cùm propter multas excellentes & verè heroicas virtutes vestras, sapientiam, eruditionem, pietatem & merita erga communem patriam & Germaniam, tum propter humanitatem singularem, & beneuolentiam erga omnes studiosos pietatis, & literarum amanes: quam summam erga me quoque D. Hermannus & D. Georgius declararunt, cùm anno 1564. 10. Decembris, illustrissimi Principes & Domini D. Vuilhelmus & D. Philippus Land-

Landgrauij Hassiæ, patriæ nostræ, per
inclytam vrbem Lunæburgam, dedu-
cerent Illustrissimam Christinam,
Landtgrauiam Hassiæ, sororem, Do-
minam nostram clementissimam, ad
Illustrissimum principem Dn. Adol-
phum ducem Holsatiæ. Nam me, etsi
ignotum, ad se humanissimè inuita-
runt, ad colloquia, & ad cœnam, & o-
mnia in me humanitatis officia con-
tulerunt, vt facilè intelligerem illos
flagrare præcipuo quodam & vero a-
more erga omnes doctores & guber-
natores scholarum, & Ecclesiæ filij
Dei, & multos in tota generosa fami-
lia, & inclyto comitatu Hassiaco, pa-
ria mea, esse ipsis similes. Non igitur
arbitro, viri amplissimi & magnifici
heroës, hanc nostri mutui amoris &
beneuolentiæ erga vos significatio-
nem, gratam fore V. E. & toti familiæ
generosæ, heroicæ & illustri, quam
publica hac dedicatione libelli, vo-
bis omnib. testatam, ad omnem po-
steri-

PRAEFATIO.

15

steritatem relinquere volui. Aeternus pater Domini nostri Iesu Christi, & hic coeternus eius filius, & Spiritus sanctus, regat, defendat, & conseruet Illustrissimos principes, Dominos nostros clementissimos & V. E. quàm diutissimè incolumes & florentes, cum coniugibus honestissimis, liberis, & tota familia heroica, ad nominis sui sanctissimi gloriam, salutarem & pacificam gubernationem, & defensionem inclytæ patriæ nostræ, vestramque ipsorum salutem, & corporis & animæ veram & sempiternam. Amen. Data Lunæburgæ Saxonum, Anno 1570. Calend. Ianuarij.

SS SO

S

AD